

TARİHİ KENTLERİN VE KENTSEL ALANLARIN KORUNMASI TÜZÜĞÜ

(Washington Tüzüğü – 1987)

GİRİŞ VE TANIMLAR

ster zamanla yavaş yavaş gelişimi, ister özel olarak bir araya getirilmi olsun, kentlerde yaayanlar, toplumların tarih boyunca sahip oldukları çeitliliğin bir ifadesidir.

Bu tüzük küçük veya büyük tarihi kentsel alanlarla ilgilidir; kentleri ve tarihi merkezleri saran doğal ve insan yapısı çevreyi de kapsamaktadır. Bu alanlar tarihi belge olma özelliklerinin yanı sıra, geleneksel kent kültürüne ait değerleri de barındırırlar. Endüstriyel meydanı izleyen kentsel değerlerin etkisiyle günümüz dünyasında tarihi kentler ve kentsel alanlar tehdit altındadır; ihmal edilmekte, harap olmakta, hatta yok edilmektedirler.

Kültürel, sosyal ve hatta ekonomik kayıplara neden olan, ve geri dönüşü olmayan bu durum karşısında **ICOMOS** (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) Venedik Tüzüğü'nü tamamlamak üzere, tarihi kentler ve alanlara ilgili bir uluslararası tüzük hazırlamayı gerekli görmüştür. Bu tüzükle tarihi kentlerin ve alanların korunması ile ilgili ilkeler, hedefler ve yöntemler tanımlanmaktadır. Tüzük tarihi kent ve bölgelerdeki özel ve kamusal alanları arasında uyum sağlamayı ve bu alanlarda mütevazı boyutlarda da olsa, var olan ve insanlığın belleğini oluşturan kültürel değerlerin korunmasını desteklemeyi hedeflemektedir.

UNESCO'nun "Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolü konusunda Tavsiye" (Varanasi-Nairobi 1976) kararında ve başka birçok uluslararası belgede ortaya konulduğu gibi, "tarihi kent ve kentsel alanların korunması" deyimini tarihi kent ve kentsel alanların yasal koruma altına alınması, bakımı ve restorasyonu için gerekli adımların yanı sıra, geliştirilmeleri ve çağdaş yaşama katılmaları için gerekli uyarlamaları da kapsamaktadır.

İLKELER VE HEDEFLER

1. Etkili olabilmek için, tarihi kentlerin ve diğer tarihi kentsel alanların korunması tutarlı ekonomik ve sosyal gelişme politikalarının ve her düzeydeki kent ve bölge planlamanın ayrılmaz bir parçası olmalıdır.
2. Korunması istenen nitelikler kentin veya kentsel alanın tarihi karakteri ile bu karakteri oluşturan maddi ve tinsel değerlerdir, özellikle:
 - a) Parsel ve sokakların tanımladığı kent dokuları,
 - b) Binalarla yeşil ve açık alanlar arasındaki ilişkiler,
 - c) Binaların ölçek, boyut, üslup, yapı tekniği, kullanılan malzemeler, renk ve bezemeler ile tanımlanan biçimleri, iç ve dış görünüşleri,
 - d) Kent veya kentsel alanın doğal ve insan yapısı çevresi ile arasındaki ilişkiler; ve
 - e) Kent veya kentsel alanın zaman içinde yüklenmiş olduğu yükler.

Bu özellikleri tehdit eden olumsuz etkenler tarihi kent veya kentsel alanın özgünlüğünü zedeleyebilir.

3. Koruma programının ba arısı, kentlilerin katılımı ve görev almalarıyla mümkün olabilir; bu nedenle halkın katılımı desteklenmelidir. Tarihi kentlerin ve kentsel alanların korunması öncelikle orada ya ayanları ilgilendirir.
4. Tarihi bir kentin veya kentsel alanın korunması sa duyu, sistemli yakla ım ve disiplin gerektirir. Özel durumlarda çıkabilecek sorunlardan kaçınmak için katı yakla ımlardan uzak durulmalıdır.

YÖNTEM VE ARAÇLAR

5. Tarihi kent ve kentsel alanların korunması için yapılacak planlama çalı maları öncesinde disiplinlerarası ara tırmalar yürütülmelidir. Koruma planları arkeoloji, tarih, mimarlık, teknikler, sosyoloji ve ekonomi bile enlerini gözetmelidir. Koruma planının ba lıca hedefleri ve bunlara eri mek için yararlanılacak yasal, yönetsel ve parasal araçlar da açıkça belirtilmelidir.

Koruma planı tarihi kent bölgeleri ile bütün ehir arasında uyumlu bir ili ki sa lamayı hedeflemelidir.

Koruma planı hangi binaların kesinlikle korunaca ını, hangilerinin belirli ko ullarda korunaca ını ve hangilerinin ola anüstü ko ullarda feda edilebilece ini belirlemelidir. Herhangibir müdahaleden önce alandaki mevcut durum ayrıntılı olarak belgelenmelidir. Koruma planı tarihi alanda ya ayanlarca desteklenmelidir.

6. Koruma planı kabul edilenceye kadar, yapılması gerekli koruma uygulamaları bu tüzük ile Venedik Tüzü ü'nün ortaya koydu u ilke ve amaçlar do rultusunda gerçekle tirilmelidir.
7. Sürekli bakım tarihi bir kentin ve kentsel alanların ba arılı olarak korunmasının anahtarıdır.
8. Yeni i lev ve etkinlikler tarihi kent veya kentsel alanın karakteriyle uyumlu olmalıdır. Bu alanların a da ya ama uyarlanması için gerekli teknik servislerin getirilmesi veya iyile tirilmesi i lemleri özenle yapılmalıdır.
9. Konutların iyile tirilmesi korumanın temel hedeflerinden biri olmalıdır.
10. Yeni binalar yapılması gerekti inde veya eskileri uyarlanırken , mevcut mekansal olu um saygı görmeli, özellikle ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmelidir. Çevreye uyumlu a da ögeler yöreyi zenginle tirebilece inden, yeni tasarımlar engellenmemelidir.
11. Kentin veya tarihi alanın gemi iyle ilgili bilgiler arkeolojik ara tırmalarla geli tirilmeli ve kalıntılar uygun biçimde korunmalıdır.
12. Tarihi bir kent veya kentsel alandaki trafik denetlenmeli, park alanları tarihi dokuyu veya çevresini zedelemeyecek ekilde düzenlenmelidir.
13. Kent veya bölge planlarının öngördü ü yeni otoyollar, tarihi kente veya kentsel alana sokulmamalı, fakat tarihi kente ula ımı kolayla tırmalıdır.
14. Kültür varlıklarının gelece ini ve içinde ya ayan halkın sa lı ını güvenceye almak için tarihi kentler do al afetler, hava kirlili i ve titre im gibi zararlı etkenlerden korunmalıdır. Bir tarihi kenti veya kentsel alanı etkileyen do al afetin cinsi ne olursa olsun, önlemler ve onarım müdahaleleri söz konusu yerin özelli ine göre tasarlanmalıdır.
15. Halkın katılımını sa lamak ve katkıları yüreklendirmek için, okul ya ındaki çocuklardan ba layarak, bütün kentlileri bilgilendiren bir program hazırlanmalıdır.
16. Korumayla ilgili bütün meslekler için uzmanlık e itimi sunulmalıdır.

Ekim 1987'de Washington'da yapılan ICOMOS Genel Kurulunda kabul edilmi tir